

ІСТОРІЯ НАШИХ ДНІВ

HISTORY OF OUR DAYS

HISTOIRE DE NOS JOURS

Новини Історичної секції УВАН в Канаді

ДВІ ДЕКАДИ ЗУСИЛЬ І ЖЕРТВИ

Додаток до другого видання

“The Ukrainian Canadians: A History”

Вінніпег

1982

Канада

Українська Вільна Академія Наук

Two Decades of Efforts and Support

**Supplement to the Second Edition
“The Ukrainian Canadians: A History”**

**На обкладинці заголовний листок бюллетину Історичної Секції УВАН
«Історія наших днів», який появлявся неперіодично
впродовж 20 років (1962 - 1982).**

Дві декади зусиль і жертви

*Слово автора, виголошене на громадській зустрічі
з Меценатами, Добродіями і Жертвоводавцями книги
«Де Юркенієн Кенедієнс: Ей Гісторі»,
в дні 30 грудня 1982 р. в домі Читальні «Просвіти»
у Вінніпезі.*

Завжди милі почування огортають людину, коли в колі друзів, приятелів та знайомих відмічуємо якийсь пройдений відтинок історії, якусь подію чи спільну дату, яка в'яже всіх в одне. Тоді в наших серцях панує щось подібного, коли відмічуємо щось сімейного, родинного, або стисло організаційного.

Наш вечір сьогодні, на якому відмічуємо появу найновішої книги Української Вільної Академії Наук (УВАН), появу англомовної історії українців Канади п.н. «Де Юркенієн Кенедієнс: Ей Гісторі», з нагоди 90-річного поселення українців в Канаді, містить в собі елементи різних суспільних пов'язань, від сім'ї до найвищого вершка спільноти, цебто до її проводу. Тут найперше сплетені наші персональні пов'язання, бо органічно ми є членами цієї спільноти. Пов'язані ми з цією спільнотою в часовому вимірі 90 річного минулого та сучасного, а то й майбутнього. Тут також вплетена відповідальність за це майбутнє, за її ріст і за її совершення.

Історія ця — це дзеркало цієї спільноти з її життєвими прикрасами, цебто з її суспільними осягами, як також з такими ж недомаганнями, цебто недоліками. Важне однак те, що це, в нашему розумінні, вірний образ цієї спільноти. Саме про такий образ йшлося авторові цієї історії та її видавців. Йдеться про те, щоб ми в реальному світлі бачили себе, бо тільки тоді така історія може бути корисна для спільноти та довкілля. Чи наші намагання об'єктивності будуть ствердженні історією, скаже про це об'єктивна критика, як також сама історія.

Книга ця в'яже нас усіх в одну органічну національну цілість не тільки з цим континентом, але також ставить мости пов'язання з рідним материком в культурній площині та політичній відповідальності.

Вона, ця книга, дає передусім вагомий вклад української людини в цю нашу країну поселення, її розбудову у всіх відношеннях, від грудки землі до керівництва в державі. Тому вона також говорить про належні права цієї людини, про партинципування в користуванні добрами цієї країни.

Це не повністю нова книга. Перше її видання довершилося осінню 1970 року. Воно не було позбавлене різних менших і більших друкарських браків, як також мовних, критика однак прийняла його надзвичайно тепло, а широкий український загал прямо зі захопленням, бо була це перша більша історія українців Канади в англійській мові. Листи, які зберігаються в нашему архіві, промовисто про це говорять. Найбільш хвилюючі листи писали молодлі студенти, які

студіювали історію українців, бо книга ця стала вже неначе підручником на цих студіях в канадських університетах. Вони раді були сказати, що читаючи цю історію, віднайшли свій національний корінь, як це вони писали, «ми віднайшли» “our cultural roots”, “roots of our belonging”, “of our identification”, або “roads to our forefathers.”

Були листи признання науковців, державних мужів Канади і т.п. Знаємо зі замовлень, що книгою поцікавились також деякі амбасади в Канаді, як американська, шведська та інші. Все це проводило за тим, щоб дати нове повніше й обновлене видання цієї книги та довести його до наших днів.

Все таки два фактори в цьому рішенні відіграли дещо вирішальну роль. Найперше те, що низький наклад появи нашої історії був вичерпаній, а що більше — деякі примірники потерпіли від несподіваного пивничного заливу. Друга причина була престіжово-історичного порядку. В 1981 році сповнювалось 90-річчя праці української людини в цій країні. Отже, треба було гідно його історично відмітити тривким писаним твором. В загаданому році проминула ще одна дата, яку в нашій опінії не відмічено належно в Канаді взагалі. Це десятиріччя багатокультурної політики Канади, яка започаткувала нову епоху в цій країні. Знаємо, що в 1971 році, в дні 8 жовтня, тогочасний прем'єр-міністер П'єр Еліот Трудо проголосив в парляменті принципи цієї політики, а канадський парлямент її одноголосно схвалив. Декларація цієї багатокультурної Канади була повторена тим же прем'єр-міністром в день пізніше, на Десятому Конгресі українців Канади у Вінніпезі, на святковому конгресовому бенкеті. Хоча це історично навіть дуже свіжі справи, але за щоденними подіями вони неначе забиваються. Етап цього десятиріччя дуже важливий ще тим, що він ще повністю не закріплений в історії Канади і треба про нього основно і постійно говорити й писати, щоб ці незаперечні довголітні здобутки етнокультурних груп не затратилися, бо ворожі сили проти цієї багатокультурності постійно працюють. Етап цей — це одночасно дзеркало нашого дня. Цьому етапові присвячено в цьому другому виданні історії понад 150 сторінок друку.

Друге видання «Де Юрренієн Кенедіенс: Ей Гісторі» виправлене з мовних недостач та друкарських помилок і воно враз з новою матерією творить цілісну історію українського росту та розвою дев'яти дедак.

Підготовка до цього нового видання почалася ще з 1979 року. Вперше заговорено про це в різдвяних привітаннях Історичної Секції УВАН. Згодом стали появлятись в пресі наші статті («Канадський Фармер» з 31.3.1980, «Українські Вісти» з 27.3.1980, стаття „На порозі 90-річчя українського поселення”, «Свобода» в тому ж часі заговорила про «Два проєкти УВАН в Канаді» тощо). Іншими словами ніби підготовці цього видання віддано повних три роки. Але чи це дійсно так?! А що сказати про першу частину, яка з'явилася вже в 1970 р.?

Коли я готувався до цього слова і заглядав до різних папок, щоб дещо пригадати собі з так званих твердих дат та даних, я натрапив на низку звітувань і бюллетенів «Історія Наших Днів». На цих бюллетенях «Історія Наших Днів» були такі заголовки, як «Наши потреби і завдання», «Звітуюмо перед українською спільнотою», «Звітуюмо перед нашими Жертводавцями», «Звітуюмо перед Фундаторами української Історії в Канаді» і т.п. По слідах цих бюллетенів і звітувань я дійшов

аж до 1962 року. Шістдесяті роки, як це ми собі пригадуємо, були роками великих суспільних зрушень в українській спільноті вільного світу, а зокрема в Канаді. В 1961 році українці Канади закріпилися пам'ятником Безсмертного Кобзаря на площі Манітобського парламенту з нагоди 100-річчя від дня його смерті. Одночасно готувалися до оформлення Шевченківської Фундації з нагоди 150-річчя від дня народження Тараса Шевченка в 1964 р. В 1961 році вся українська діяспора відмічала 150-річчя від дня народження Пробудителя Західної України о. Маркіяна Шашкевича. З цими все-українськими відмічуваннями започатковано різні похідні культурні проекти, а то тим більше, що в 1966 році припадало 75-річчя українського поселення в Канаді, а в 1967 р. — сторіччя Канади. Українська Вільна Академія Наук заговорила в тому часі про потребу студій до історії українців Канади, а звітуючий, як голова Історичної Секції УВАН в тому часі, взяв на себе обов'язок готуватись до цього діла, бо якось так зложилося, що історія рідного народу завжди була близька його серцю. Згодом, крім студій над минулим, треба було турбуватись також фінансами для історичних видань УВАН, бо тогодчасна Президія УВАН побоялась, що фонд історичних публікацій зужиє всі призбирані фонди і нічого з того не лишиться на інші видання, які в тому часі вже появлялися та мали за собою довгі роки праці й оправдано мали свій видавничий пріоритет. Отже до «Загального фонду УВАН» і «Етимологічного Словника» дійшли ще «Історичні Публікації». Праця пішла вперед. З цього фонду з'явились найперше такі монографічні публікації, як «В зустрічі з українськими піонерами Алберти», «Канадська Теребовля», «Змагання за незалежність Української Церкви в Канаді», «Життя і творчість Іллі Кирика» та деякі інші менші видання. Крім цих видань побачили світ п'ять томів «Студій до історії Українців Канади», разом 1695 сторінок друку, та два томи української «Історії Українців Канади», 979 сторінок друку. В додатку до цього прийшов однотомник англомовної історії на 782 сторінки друку. З фонду «Історичних Публікацій» були фінансовані повністю або частково такі видання, як «Українці в Румунії, Польщі, Чехословаччині та Югославії», як також «Українці в ССРР поза кордонами УРСР». Готовувалась також більша праця, а саме історія українського поселення в Югославії. Однак брак фондів був на перешкоді в її появи. Все це впродовж двох декад.

Впродовж цього 20-річчя постійно була дискутована одна важлива проблема — де взяти фонди, щоб дослідні праці були видані, або просто — як їх фінансувати. Справа в тому, що історія — це не роман, ані легке оповідання, яке кожний може читати. Знаємо, що жодна історія не має масового читача. Тільки вибранці її читають та належно її оцінюють. Однак це 20-річчя праці виявило одну важливу правду, а саме, що українська спільнота в Канаді має вже в своїх рядах когорту любителів історії та її цінителів. В своїх оцінках вони присвячують багато уваги її значенню.

Карткуючи останні сторінки всіх п'яти томів «Студій до історії українців Канади», як також останні сторінки двох томів української історії та один том англомовної історії українців Канади, заінтересовані українці знайдуть імена цих громадян, патріотів, громадських діячів, деяких організацій та їх пожертвування на видавничий фонд української канадської історії. Це не масові списки, але важливе тут те, що імена цих добродіїв постійно повторюються враз з їхніми по-

жертвуваннями. Якщо їхніх імен не знайдете в деяких останніх виданнях, значить вони відійшли від нас на віки, а за собою лишили вічну пам'ятку віячності земляків, які цінять історію, бо народ без історії не є народом.

Завелася неписана традиція в «Історичних Публікаціях», що перед Різдвяними святами відходив до постійних жертводавців звіт про пророблену працю, про те, які фонди вплинули за минулий рік та які пляни в майбутньому, цебто в наступному році. Через роки витворився працівний процес між дослідниками історії, її видавцями та її жертводавцями. Без такої співпраці не були б мисливі успіхи, якими ми можемо таки належно зарепрезентуватись перед другими. Найновіший твір, найбільш імпозантний за оба десятки років праці і він був створений саме наслідком такої працівної атмосфери та методу. Є однак маленька різниця між попередніми роками а цим, назвімо скромно малим ювілейним роком нашого 20-річчя. Нашим Меценатам, Добродіям та Жертводавцям за роки 1979-1982 ми присвятили окреме видання. Чому тільки за ці останні роки? Це тому, що всі пожертвування попередніх років вже є повністю відмічені на сторінках «Студій» та «Історії». Добродіям з 500 доляровими жертвами присвячено одну сторінку, меценатам - тисячникам — дві сторінки. До речі, їхні імена повторюються також в попередніх виданнях, як жертводавців. Серед них до 1979 р. меценатами стали були тільки троє жертводавців: сл. п. Іван і Василина Палій з Домініон Сіті, Степан і Марія Янківські з Вінніпегу та Олекса Косіковський з Віндзору. В роках 1979-1982 доходять до згаданих такі нові імена: Домка Бабій — меценат-фундатор, а даліше Іван Борух († 1980), Григорій Йопик, Мирон Кашинський, Іван Кубрак, Михайло Соколик († 1982), Рудольф Яків Федюк-Федорович, Василь Чурма, Степан Янківський (вдруге), Читальня Просвіти у Вінніпегу, а до добродій вписані Григорій Байрак, д-р Мирослав Небельюк, Дмитро Попадинець та Олекса Косіковський, відомий як один з перших меценатів.

В цьому реєстрі займає окреме місце піонерка Домка Бабій, меценат-фундатор з Торонта, яка внесла меценатські пожертви в пам'ять своїх рідних тут в Канаді й Україні, та Читальня Просвіти у Вінніпезі, єдина українська установа, яка записала себе в ряди меценатів. Розуміється, що не вчислимо сюди Шевченківської Фундації, якої Дирекція завжди мала велике зрозуміння до наших потреб, а якої ім'я видніє на цьому виданні на окремій сторінці враз з Департаментом Багатокультурності. З цих призбираних фондів ми фінансували п'ятий том «Студій до історії українців Канади», що англомовну історію «The Ukrainian Canadians: A History» та започатковано працю над ще одним великим проектом, а саме «Біографічним Словником до історії українців Канади».

Ми сподівались, що в цьому році нам також вдасться зреалізувати ще й «Біографічний Словник». Це також настільне видання. Однак мусимо собі правду сказати тут, що до його завершення ще досить далеко. Про перешкоди на цьому відтинкові тут не будемо розводитись. Тут тільки скажемо: фонди і ще раз фонди на перешкоді.

(Продовження на 24-й сторінці)

HOUSE OF COMMONS
CANADA

THE RT. HON. JOHN G. DIEFENBAKER, P.C., Q.C., M.P.

Ottawa, Ontario,
January 6th, 1971.

Dear Dr. Marunchak,

On my return from a Christmas vacation in Barbados the first letter I am writing is to you, to thank you most warmly for presenting me with an autographed copy of your book, "The Ukrainian Canadians: A History". I shall read this with the utmost pleasure as students of Canadian history will do for many years to come.

Hoping to see you when I am next in Winnipeg, and with my very best wishes for 1971,

I am,

Yours sincerely,

Dr. Michael H. Marunchak,
Ukrainian Free Academy of Sciences,
121 Flora St.,
Winnipeg, Man.

Вислови признання прем'єр-міністра Дж. Діfenбейкера
з нагоди появі першого видання
“The Ukrainian Canadians: A History.”

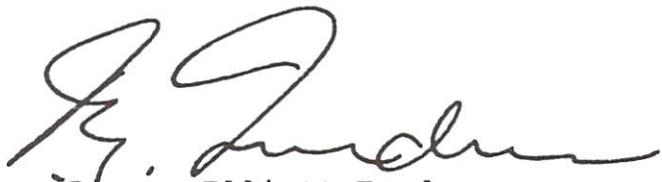

PRIME MINISTER PREMIER MINISTRE

It is with great pleasure that I greet the participants in the jubilee conference and banquet of the Ukrainian Free Academy of Sciences in Canada. This is a fitting way to honour your Twenty-Fifth Anniversary.

Since its inception, the Academy has proved invaluable in fostering Ukrainian-Canadian and international scholarship. With over four hundred scientific and scholarly publications and countless public lectures, the Ukrainian Free Academy of Sciences has contributed in great measure to the intellectual development of Canada.

Please accept my sincere congratulations and best wishes that your conference will be profitable and your banquet enjoyable for all concerned.

Pierre Elliott Trudeau

Ottawa,
1975.

Привітання прем'єр-міністра П'єра Е. Трудо
для Української Вільної Академії Наук
з нагоди її 25-річчя праці.

МЕЦЕНАТ-ФУНДАТОР

Домка Зілінська-Бабій

Домка Зілінська (метрикальне ім'я Доміцеля), по мужеві Бабій (роджена 1896 р.) прибула до Канади зі села Гадинковець Гусятинського повіту. Село це — одне зі свідоміших сіл Гусятинщини. Звідси вийшов еп. Григорій Хомишин, який, будучи префектом Духовної Семінарії у Львові, вичищував її від москофільських елементів, згодом він став нув ієрархом Станиславівської дієцезії. Звідси також вийшов Михайло Гетьман, гетьманський діяч Канади та довголітній редактор «Українського Робітника» в Торонто. Вже в піонерській добі прибуло до Канади дуже багато гусятинських родин, а між ними поважна кількість з Гадинковець.

Домка Зілінська прибула сюди

Домка Бабій

в 1928 р. Допоміг їй в цьому її рідний брат Евстахій (родж. 1900 р.), який прибув до Канади вже в 1926 р. Проворна сільська дівчина не затримувалася довго в свого брата, який тоді працював на фармі у Саскачевані і часто виїжджав на сезонові праці в різні місця Канади, часом аж під Аляску. Домка рішилась з допомогою брата Евстахія їхати до Вінніпегу. Тут вона вкороті запізнається зі своїм подругом життя Митрофаном Бабієм (уродж. 1883 р. в селі Біла Чортківського повіту), який тут також працював від 1926 р. В 1929 р. молода пара, Митрофан і Домка, стають під вінець в церкві св. Миколая. Мило згадує Домка про ці вінніпежські часи, мимо того, що й праці доброї тоді не було. Вкінці рішається зі своїм мужем Митрофаном переїхати до Торонта, в більший індустріальний осередок, куди в рік пізніше спроваджує рідного брата Євстахія. Всі троє працювали запопадливо, а в 1933 році придбали спільно фарму в «Смітгвілл» біля Гамільтону. На фармі вони вирощували коні, на яких все був попит й добра ціна, плекали кури, індикі, а також всяку ярину. Згідливе життя і запопадлива праця розбудувала підміську фарму до помітного багатства. Зимою все мали нагоду знайти сезонову працю в індустріальному Гамільтоні. На тій фармі жили вони до 1940 р. Відтак знову переїхали до Торонта, а в короткі таки переїхали на нові придбані фарми біля Веланду. Здавалось, що любов і згода в родині, яка побільшилась з приїздом сестри Зілінських Варвари з мужем Василем Мельником, а з часом прихід в родині сестри їхньої доні Марусі, збагатили примірну

патріярхальну родину свіжими силами й новими задумами, бо й тут, під індустрійним містом Гамільтоном та над знаним каналом, що лучить ріку Св. Лаврентія з «Великими Озерами», сама посілість землі мала свою вартість.

Та лиxo не спалo. У висліді нефортунного випадку в 1955 р., патріярх родини Митрофан, по кількох місяцях помер. Домка залишилась бездітною вдовою з братом Євстахієм і сестрою Варварою та з її чоловіком і донечкою. Працювали спільно до 1972 р. В тому ж році фарму продали, господарство зліквідували, і вже втретє переселились до Торонта. Тут Домка лишилась з братом Євстахієм в новопридбаному новому і гарному домі та в гарній дільниці міста.

Митрофан і Домка Бабій

Родина Бабіїв, за словами 87-річної пані Доміцелі, провадила подружнє і родинне життя серед часто змінливих обставин і місцевостей, але не змінювала українського стилю, українських традицій та родинних почуттів. В примірній згоді проводили роки взаємної допомоги собі і рідним по крові і національності. Цей український патріотизм був твердий в родині Зілінських, а згодом Бабіїв. Домка передусім жила церковним життям, та стала після смерти мужа родинним патріярхом. Євстахій присвячував свою увагу українським громадським справам, був членом Союзу Гетьманців Державників, а ще до цього часу членом Канадської Січі. Словом і ділом підтримував «Українського Робітника», а відтак його продовження «Вільне Слово», як також гетьманський офіціоз «Батьківщину». Був типовим консерватом в найкращому значенні слова. Любив землю, яка завжди була магнетом для нього. Також був жертвенний, як рідна його сестра Домка. Не скупив фінансовими пожертвами на потреби Церкви, Гетьманського Руху, на національно-визвольні та культурні потреби. Дня 28 червня 1977 р. обірвалась нитка життя Євстахія Зілінського. Це був великий удар для Домки. До цього удару прийшла ще смерть

Євстахій Зілінський
(* 28.5.1900 - † 28.6.1977)

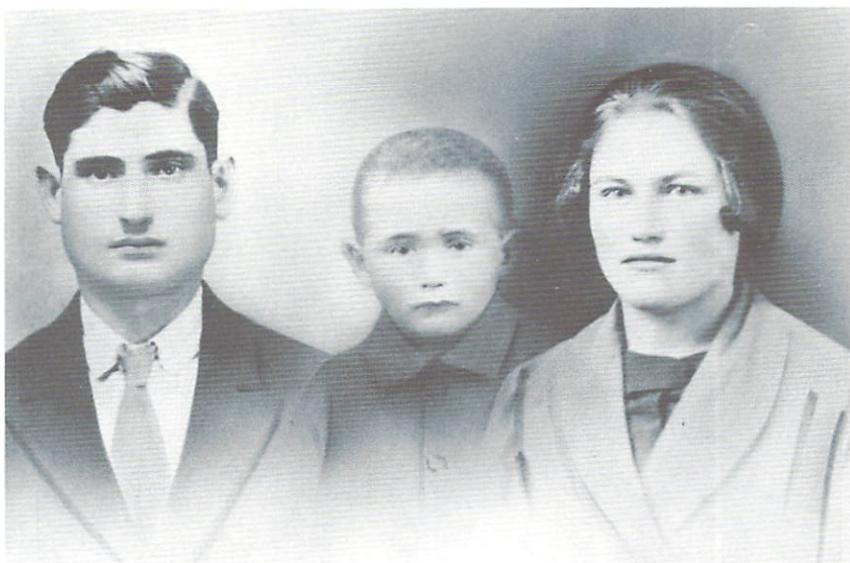

Микола Зілінський
(* 1891 - † 1969)

швагра Василя Мельника. Домка і її сестра Варвара лишилися самітніми, а Маруся Мельник (сестрінка пані Бабій) стала опікункою обоїх. Пані Бабій живе великою вірою в позагробове життя таки зі своїми втраченими рідними. Живе вона також любов'ю до свого рідного оточення. Це допомагає їй переносити всі родинні удари. Слід згадати також, що в рідних Гадинківцях помер її брат Микола в 1969 р., який проживав в селі Товстеньке біля Гусятина. Як колишній учень гімназії в Тернополі, був він освіченою людиною та сповняв в громаді Швайдківці громадські обов'язки секретаря. Зазнав він, як багато інших свідомих громадян, окупантських переслідувань.

Втратила Домка Бабій свою сестру Теофілю, враз зі швагром Михайлом Худобяком та їхнім сином Володимиром, зі села Біла, біля Чорткова. Бажання рідних було, щоб стягнути їх усіх до Канади, однак з різних причин не довелось цього зреалізувати. Всі вони спочивають на цвинтарі в Гадинківцях.

Повищий стан дійсності спрямував пані Домку Бабій, цю літню бабусю, на шлях меценатки в імені родини. Вона відмірює щедрою рукою княжі вдовині лепти на потреби оставшим членам родини, рідній Церкві, на розбудову в діаспорі, а передовсім тут в Канаді, на потреби ведення рідної науки, преси та на виховання молодого покоління.

Сім'я Худобяків. Михайло і Теофіля (з дому Зілінська) зі сином Володимиром. Спочивають на цвинтарі в Гадинківцях, Україна.

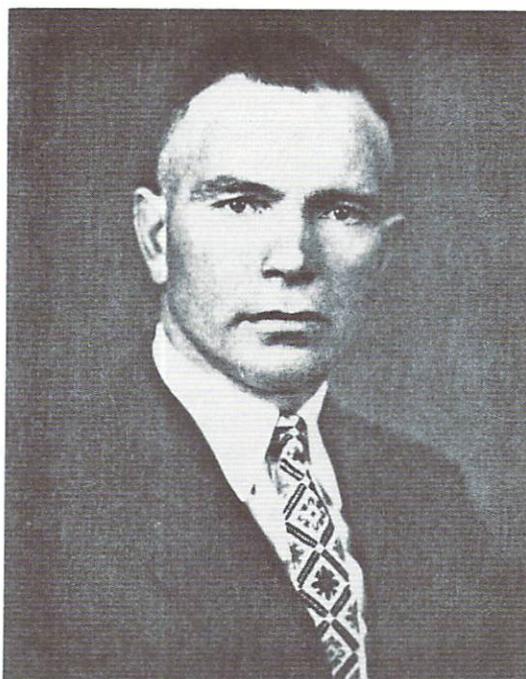
Двома поїздками в Україну вона відвідала рідне село Гадинківці і сусідне село покійного мужа, Білу. Гостила в рідних та щедро відміряла їм на місці, а також і не забуває про них; при кожній нагоді пересилає їм все потрібне до життя.

Вона вже четвертий раз відвідала Блаженнішого Патріярха Отця Йосифа в Римі, оглядала Рим і патріярші здобутки та записалась на сторінки щедрих будівничих Помісної Української Католицької Церкви. Не оминула вона Святої Землі в Єрусалимі, Назарету і Оливної гори. Там зустріла вона ініціатора побудови церкви українського стилю св. Андрея Первозванного і Українського Католицького Центру ім. Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького — о. К. Рошка, відміряла княжу вдовину лепту на фонд будови, а також по дорозі відвідала у Франції Люорд, і з тих нагод вона і там відмірювала з глибини щедрої душі княжо-вдовині лепти на руки о. В. Приими. Крім того вона має вже довготривалі зв'язки з церковними установами в Бразилії і Аргентині. Одним словом, ця скромна і безпретенсійна жінка, літня старушка, зуміла вибрати шлях благородної меценатки із строгим застереженням, що вона не бажає розголосу-реклями. Дає правою, щоб ліва не бачила...

І саме, ця її скромність, бо й про багато її добрих діл, вона нікому і не згадує, ЗАСЛУГОВУЄ на те, щоб наша УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК в Канаді У ВІКОВІЧНІЛА цю шляхетність і наголосила її як ПРИМІР, ГІДНИЙ НАСЛІДУВАННЯ НА ДОБРУ Й ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ для живучих і прийдешніх поколінь, що прийдуть по втертих-битих і випробуваних шляхах, збудованих українськими чесними і працьовитими піонерами. Це взірець щедрої християнської руки та національної любові.

МЕЦЕНАТ-ФУНДАТОР

Іван Борух
(* 1897 — † 1980)

Заслужений громадянин і патріот з Едмонтону. Іван Борух народився 22-го серпня 1897 року на Поділлі в селі Велика Вільшаниця, Золочівського повіту, Західна Україна, недалеко Підлисської гори, де стоїть пам'ятник Пробудителя Галицької Землі о. Маркіяна Шашкевича.

Прибув до Канади в 1929 році в повні молодечих сил і запалу до громадського життя. Ще того ж таки року вступає в ряди «Стрілецької Громади» в Едмонтоні. В 1930 році стає членом-основником і допомагає ред. М. Погорецькому організувати часопис-тижневик «Новий Шлях». Його завданням було прибирати фонди і передплатників для «Нового Шляху». Він згадував, як часто доводилося йому міряти пішки албертські прерії, щоби придбати одного передплатника, або центову пожертву. В той час дороги і транспортація були погані, не такі, як сьогодні. Було й таке, що він натрапляв у містечках на різні віча, і тоді він забирає становище в обороні національних питань і часопису «Н.Ш.». Дискусії були запальні та вйовничі.

В той час великою перешкодою для придбання фондів стала велика криза в Канаді й безробіття. Коли «Стрілецька Громада» в Едмонтоні у 1932 році організувала УНО, І. Борух стає передовим членом цієї організації. Він бере живу участь в аматорському гуртку та мішаному хорі при УНО. Він теж належав довгі роки

до великого і славного чоловічого хору «Дніпро» під диригентурою Р. Солтиковича. Треба згадати, що Іван Борух був вибраний кількаразово головою Станиці «Стрілецької Громади» і «Філії Українського Національного Об'єднання». Був він теж кілька разів вибраний делегатом на Конгрес Централі КУК у Вінніпезі. Був також делегатом на Першому Світовому Конгресі Вільних Українців в Нью-Йорку, ЗСА. Брав участь в зорганізованому поході на відкритті пам'ятника Т. Г. Шевченку в Вінніпезі в 1961 році.

В 1964 році, в 150-і роковини народження Тараса Шевченка, коли здвигнено пам'ятник у Вашингтоні в Америці, то І. Борух теж бере участь у його відслоненні. Він бере теж участь у святі відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові в Буенос-Айресі, Аргентина.

Коли то все підсумуємо й здамо собі справу з того, скільки часу і гроша він витратив на національні та громадські справи зі своїх ощадностей, а до цього, коли додамо які велиki і подивугідні пожертви він склав на українські культурні цілі, тоді побачимо, якого великого маштабу була ця скромна людина.

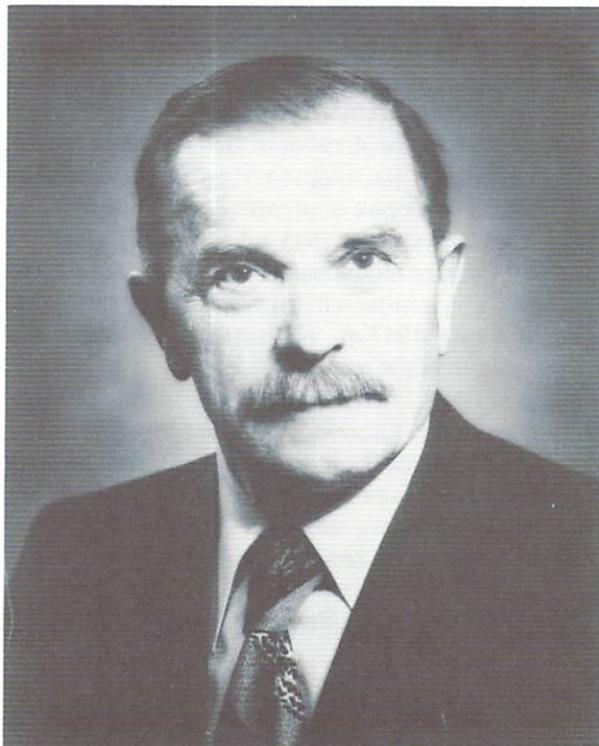
Його знані пожертви включають: Фундацію ім. Тараса Шевченка у Вінніпегу — 10,000.00 дол., Українсько-Канадійський Архів-Музей в Едмонтоні — 10,000.00 дол., видавничий фонд «Нового Шляху» в Торонті — 2,000.00 дол., Світовий Конгрес Вільних Українців — 1,000.00 дол., Енциклопедію Українознавства в Сарселі — 1,000.00 дол., катедру Св. Івана української православної громади в Едмонтоні — 1,000.00 доларів. В додатку він передав всю свою бібліотеку й архів до Архіву-Музею в Едмонтоні. Цей примірний патріот роздав зі своїх життєвих ощадностей близько сто тисяч доларів на українські музеї, бібліотеки, видання, народні фундації, організації та видавництва. Всі ці ощадності були здобуті власною працею в шевській робітні, спершу в наймах, а згодом у власній. З цих ощадностей допомагав постійно своїй дружині Марії Цемко, з якою одружився ще в 1920 році, а якої не вдалося спровадити до Канади, враз з доночкою Анною та сином Василем. Іван Борух отримав канадське громадянство щойно у 1967 р.

Іван Борух доживав свого похилого віку у фармерських околицях, в домі для пенсіонерів, спочатку в Мирнам, а опісля у містечку Мондер, ближче Едмонтону.

Не було ні одної справи в культурно-освітнім і політичнім житті УНО, в якій би він діяльно не брав участі. Переживав він нелегку свою старість, але міг з вдоволенням дивитися на проїдений життєвий шлях, на якому він не лише важко трудився, щоб заробити на «хліб щоденний», але теж гідно виконав свій український громадський обов'язок так своєю працею, як і своїми щедрими пожертвами для підтримки української культури та українського національно-громадського життя в прибаній батьківщині — Канаді. Пам'ять про таки-патріотів певно буде записана золотими літерами в літописі канадської України й буде переходити з роду в рід.

Помер Іван Борух в 1980 році. Перед смертю був наділений Шевченківською Медалею.

Григорій А. Йопик

Григорій А. Йопик народився 16-го листопада 1911 року. Батьки — Антін і Теодозія з дому Вавричук. Село Миколаїв, в якому проживали батьки, лежить на галицько-волинській межі, всього 7 кілометрів від славного містечка Берестечка, в Радехівському повіті. У батьків було три сини і одна дочка. Григорій був наймолодший. Народну школу закінчив в селі Завидче, бо Миколаїв в час Першої світової війни був знищений. До Завидча, до школи, як вліті, так і зимою треба було ходити кожного дня кілька кілометрів пішки. Коли закінчив народну школу, то батьки через два роки посилали його на приватне навчання, приготовляючи до гімназії. Були це повоєнні роки і матеріальні обставини у батьків були бідні, і тому науку було перервано. Дальшу науку доповняв сам, як кажуть, самотужки, всілякими курсами. Середню освіту закінчив щойно при Православній Духовній Семінарії в Мюнхені, у Німеччині, в осені 1948 р.

Будучи юнаком, цікавився просвітньою працею та торгівлєю в Миколаєві. В осені 1932 року відкрив свою приватну крамницю споживчих товарів в спілці зі своїм братом Йосифом. В 1937 р. був на курсі в Торговельній Школі, вул. Куркова 14 у Львові, який влаштовував Союз Українських Купців і Промисловців. Рік пізніше робить

дальший крок, і в спілці з М. Білозором відкриває крамницю з мануфактурою у місті Радехові, і з великим успіхом провадить це підприємство аж до вибуху Другої світової війни в 1939 році. В час війни перебував під німецькою окупацією і теж занимався торгівлею, а в обмежених воєнних обставинах також уділявся суспільно-громадській праці. Коли воєнні події почали мінятися і Німеччина почала котитись до упадку повної програної війни, то 1944 р. восени доля кинула його на захід, до Аугсбургу.

Тут почалися творитися табори збегців і почалось нове непевне життя. Різні репатріації і насильства зі сторониsovетських властей були кожного дня. В тaborах відчувався великий брак рідного друкованого слова і літератури. В 1945 році, по капітуляції Німеччини, він враз з інж. П. Твердохлібом закладає «Українську Книгарню» та видає різні книжки, а між іншим підручник англійської мови, календар альманах «На чужині» 1947 р. Книгарня розвинула широко свою працю і тут працювало кілька людей до часу його виїзду до Канади.

До Канади прибув 28-го вересня 1949 р. Тут в 1954 р. перевидав він поему «Гайдамаки» Т. Шевченка з ілюстраціями знаного малярамиста етнографа Опанаса Г. Сластьона. Однак пожежа друкарні перекреслила видавничі пляні Г. Йопика.

В 1955 році він організує спілку «Карпатія Ресторан», а в травні 1957 р. зі своєю дружиною Стефанією відкриває «Асторія Ресторан» при 100-102A Ave., а пізніше при 102-98 вул., теж в Едмонтоні. Тут перебув він з дружиною Стефанією до травня 1980 р., і в тому часі обое перейшли на пенсію.

На рідних землях в Україні був членом «Т-ва Просвіта» та «Рідна Школа» в Радехові, «Союзу Українських Купців і Промисловців» у Львові, а в часі війни членом «Українського Допомогового Комітету». В Едмонтоні зразу включився до української католицької катедри Св. Йосафата, став членом Українського Народного Дому, УНО, членом Дирекції Української Кредитової Кооперативи, співосновником і членом першої управи Клубу Українських Професіоналістів і Підприємців, членом управи КУК, Відділу в Едмонтоні, головою фестивалю «Українського Дня», головою Батьківського Комітету при Курсах Українознавства ім. І. Франка, головою «Пласт Прияту», членом фундатором Українсько-Канадської Фундації ім. Тараса Шевченка у Вінніпегу, постійним членом-платником національної вкладки Централі КУК у Вінніпегу. Фіналом його довголітньої мозольної і коштовної праці — це збирання культурних набутків в Канаді та створення Українсько-Канадського Архіву-Музею Алберти в Едмонтоні. Він дав тверді основи для УКАМА й очолює цю інституцію впродовж довгих років. За цю працю Історичне Товариство Едмонтону відзначило його почесною грамотою.

Історія — це дзеркало нації.

МЕЦЕНАТ

Мирон Кашинський

Сім'я Кашинських, 1968 р.

Мирон Кашинський, один з найбільш успішних підприємців, які прибули до Вінніпегу після Другої світової війни. Народився в місті Ходорові (20.8.1908) в купецькій родині Кашинських, яка відзначалася купецькими здібностями. Батько Михайло провадив експортове підприємство безріг до Відня та Праги за часів австрійських, як також після Першої світової війни. Як батько, так і мати Катерина з Лубінецьких (померла в 1962 р.) творили активну міщанську верству, яка була так дуже потрібна в містах Західної України, щоб протиставитися денационалізаційному тискові польської окупаційної влади.

Молодий Мирон рішився іти слідами свого батька, який помер у 1929 р., на 55 році життя. По відбутті приписаної військової служби в польській армії в 14 полку уланів Язловецьких та отримавши підстаршинський ступінь, Мирон присвячує всю свою увагу, щоб добитися цехового визнання майстра у м'ясарському ділі. Не легко приходилося українцям пробиватись на цьому відтинку, бо це означало легалізацію на ведення підприємства в місті. Після відбуття школи та практики в 1936 році Мирон отримав такий документ, а Реміснича Палата у Львові з днем 28.1 під реєстраційним числом 181 його підтвердила. Не встиг М. Кашинський розвинути своє підприємство до гідних розмірів, коли то прийшла совєтська влада, яка

ліквідували приватні підприємства. Зложилося однак так, що Мирон провадив якийсь час цим вже так званим «зденационалізованим підприємством». Вкоротці після «денационалізації» починаються поліційні допити, і йде мова про так звану класову експлуатацію. Найбільше допитувачів цікавила участь та праця Мирона в товаристві «Сокіл», в Народному Домі, Кредитовій Кооперативі та його військове знання, зв'язки з молоддю тощо. Знайшлися однак люди з кола допитувачів, які порадили Миронові усунутися в тінь, бо не ворожили йому нічого доброго, якщо він буде викликаний та затриманий на допити четвертий раз. Це була добра порада.

За німецької окупації Мирон повертається назад до свого підприємства та активно включається в розбудову Об'єднання Українських Купців. Він бере участь в з'їзді українських купців у Львові й його враз з другими з'їзд делегує відвідати Митрополита Шептицького та просити в нього благословення на започатковане діло. Прихід советських військ вдруге вже не застав М. Кашинського в Ходорові. Він зі своєю дружиною Марією, з якою побрався в 1939 році, подався на захід. Цього також вимагала родинна ситуація дружини Марії (з дому Кіндзір) зі Стріліськ Нових, якої батько був замордований допитувачами НКВД в 1941 р. Тоді також згинув рідний брат Марії Микита, який був членом ОУН вже за польських часів.

Після кількарічного побуту в Німеччині в таборі Галендорф сім'я Кашинських вийшла зі своєю одиначкою, донею Нізією, до Канади в 1950 році. Вінніпег пригорнув молоде подружжя, яке своєю працею вкоротці добилось власного м'ясарського підприємства. В ньому дають Кашинські затруднення й іншим людям. Серед гарних успіхів та розгару праці прийшов важкий удар. Дружина Марія нагло вмирає в 1970 р., а Мирон вкоротці ліквідує добре просперуюче підприємство. Єдиною потіхою осталася доня, заміжня за Миколою Дмитришиним та онуки: Тарас, Ліда та Іванка.

Мирон Кашинський є постійним платником Національного Фонду КУК, членом Фундації Тараса Шевченка, Клубу Українських Підприємців і Промисловців, Канадсько-Українського Інституту «Просвіти», Ліги Визволення України, кредитових кооператив, як «Карпатія», «Віра», «Поступ». Кашинські пожертвували більшу суму на побудову пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вінніпезі. Вони належали до тих, які постійно допомагали українській науці. В 1979 р. названо одну з вулиць Вінніпегу ім'ям родини Кашинських, а саме «Kashynsky Bay».

Історія — це учителька народу.

МЕЦЕНАТ

Іван Кубрак

Іван і Олена Кубрак, Вегревіл, Алберта, 29.9.1979

Іван Кубрак народився 9 квітня 1899 р. в селі Соколя, Мостиського повіту, Західна Україна. Покінчивши двоклясову школу за австрійських часів та підготовившися з німецької мови, здав в 1911 році вступний іспит до української гімназії в Яворові. Були то нелегкі часи посыпати селянську дитину на науку, де треба було платити і за навчання та додатково ще станцію для студента. Світова війна, яка вибухнула в 1914 році, перервала мрії молодого юнака мати закінчену середню освіту та ще навчатись в університеті. Його здібності заповідали йому неабияку карієру. Тому, що по війні в селі не було жодних виглядів на майбутнє, молодий Іван, повний сил і віри в себе, виїжджає до Канади і в дні 28 березня 1926 р. у Сент Джан його нога вступила на Північно-Американський континент. П'ять днів пізніше він був вже в Едмонтоні і Вегревіл, які стали для нього тереном і базою праці на ціле життя. Тут він теж зустрів свою майбутню дружину Оленку Лінкевич (нар. 29 червня 1902 р. в Гаях Смоленських, Брідського повіту), яка прибула до Канади 17-літньою дівчиною на два роки скоріше від Івана. Треба було важко працювати обоїм, щоб поставити господарство на ноги. Вегревіл Готел дав працю обоїм і тут зроблено перше знайомство Івана й Олени, яке завело їх перед церковний престіл.

Іван мав будівельне знання і в скорому часі перейшов на працю

до фірми, яка виробляла вікна і двері і тут працював до 1952 року. Та на праці на хліб насущний не кінчались життєві потреби Івана і Олени. Вже в скорому часі після їхнього приїзду до Вегревіл, вони включаються в парафіяльне життя та в працю Народного Дому. Беруть вони участь в праці місцевого хору, театральних виставах та концертах. Іван був протягом 17 років парафіяльним скарбником, від початку оснування був членом Братства Українців Католиків, де впродовж кількох років сповняв функції скарбника. В роках 1970-1975 був скарбником Комітету Українців Канади. Цікавило його теж політичне життя країни, і тому включився в працю Консервативної Партії. Одним словом, Іван Кубрак станув повноцінним громадянином у всіх суспільних відношеннях. Дружина Олена більшість своєї уваги звернула на виховання їхніх п'ятеро дітей, двох синів та три дочки: Марія, Володимир, Леся, Софія і Михайло. Володимир і Михайло закінчили університетські студії архітектури, Леся отримала бакалаврат у фізиці та хемії, Софія — кваліфікована мед-сестра, а Марія стала працювати адміністратором мотелю.

Як батьки, так і діти розуміють, що суспільне життя вимагає також фінансової жертви. Іван є постійним платником Національного Фонду КУК та СКВУ, членом Фундації Тараса Шевченка, місцевої парафії тощо. Сини Кубраків як архітектори, значно допомогли в будові церкви Покрова Пресвятої Богородиці в Беверлі, Леся працює у Вегревілі в українському дошкіллі, організації українського вегревільського фестивалю та імпрезах української національної спадщини. Дочка Марія Хамашук живе в Бенфі та уділяється в праці парафії в Беверлі. Наймолодша дочка Софія поселилася в Бостоні, ЗСА і працює по своїй медичній професії.

Іван і Олена Кубраки дожили сенійорського віку і в 1977 році рідня та приятелі справили їм 50-річчя подружжя, в якому взяли участь з привітаннями політичні та громадські чинники. Найкращим привітом був для ювілятів привіт від 17-ти онуків, коли то найстарший з них, Даглес Кавулич, привітав їх українською мовою і подякував дідуневі і бабуні за те, що допомагають їм в навчанні української мови та краще розуміти історію, звичаї та традиції українського народу.

*Передаймо нашу історію
молодим поколінням!*

МЕЦЕНАТ

Михайло Соколик

(* 1916 — † 1982)

Михайло Соколик, син перших українських піонерів в Стюартбірні — в першій українській колонії Манітоби, яку основано в 1896 році. Батьки Іван Соколик (1867-1953) та Анна Соколик (з дому Кирилюк, 1872-1942) прибули до Канади зі села Сковятина та Стрілковець, Борщівського повіту й були тими, які охрестили цю першу колонію «Русь». Були вони промоторами будови церкви Св. Тройці та живими учасниками культурно-освітнього життя в цьому терені. Михайло пішов слідами своїх батьків. Таким теж був його брат Іван. Вони оба з одинадцяти братів і сестер осталися на діднині, а всі інші пішли в світ. Коли Іван помер, Михайло, який одружився з Анною Смук, створив тепле вогнище для своїх братів і сестер, які завжди навідувались на гріб своїх батьків. В 1980 р. з ініціативи Михайла з'їхалися Соколики з Канади і ЗСА, а враз з ними посвоячені і непосвоячені піонерські роди Стюартбірна, якого популярно прозвали «Штомбуром». Були тут Вахни, Саранчуки, Смуки, Подольські, Сторощуки, Когути, Чубаті, Соколики — це ті роди, що були дійсними будівничими Канади. В часі Другої світової війни десять членів роду Соколіків служило в канадській армії й двох з них віддали життя на побоєвищах в Європі (Італії та Франції).

Хоча Михайло Соколик в 1948 році перенісся до сусіднього Домініон Сіті і там заложив свою крамницю споживчих товарів п.н. «Юнайтед Стор», то він був у постійному зв'язку зі своєю парafією в «Штомбурі», що більше, довгі роки він був головою парафіяльного комітету та місцевого Народного Дому. В своїй околиці був він секретарем Шкільнего Відділу, діяльним в Комюніті Сентер, організував Братство Українців Католиків, був членом клубу «Елкс», «Чембер офф Комерс», Як також членом основником «Домініон Комюніті Віллдж». В 1962 році кандидував до Манітобської легіслатури з рамени консервативної партії. Був він дійсно активним членом української канадської спільноти та щелрим жертвовавцем на українські народні цілі, як Комітет Українців Канади, Фундація Тараса Шевченка, Українська Вільна Академія Наук, Колегія в Роблині

Доньки і сини піонерів Івана та Анни Соколиків.
Михайло Соколик в другому ряді, другий з ліва, 1953 рік.

та інші. Довгі роки враз з дружиною Анною і сином Тарасом провадив успішно своє підприємство. Ненадійно помер на розрив серця в дні 11 травня 1982 р. Залишив дружину Анну, сина Тараса та невістку Джenes, доньку Джералдіну Фалис, яка зі своїм мужем Робертом учителює у Вінніпезі. В них двоє онуків: Дженефер та Христина.

Михайло Соколик постійно повторяв, що написана історія українців Канади пов'яже усіх в одну цілість та затримає в пам'яті молодого покоління їхню принадлежність до свого національного коріння. Такі, як рід Соколиків, станули хребтом української канадської спільноти.

*Вивчаймо наше минуле!
Передаймо нашу історію молодим поколінням!*

МЕЦЕНАТ

Рудольф Яків Федюк-Федорович

Рудольф Яків Федорович виводить свій рід з козацької доби полковника Федюка, і звідси його прізвище Федюк-Федорович. Народився він 26 листопада 1900 року у Львові. Батьки: Іван та Текля з дому Стеців. Батько мав учительську освіту, а мати була мед-сестрою. В 1911 році батько Рудольфа із-за політичних переслідувань виїжджає до Канади в надії на краще життя та можливості пізнішого переселення дружини та сина. Однак і в Канаді в той час економічна ситуація не була аж надто добра і так затягнулось до вибуху Першої світової війни, яка застала Рудольфа з матір'ю у

Львові. Прихід російських військ до Львова поставив все українське національне життя під військову контролю. Відбувалися труси в національно свідомих родин. Такий трус відбувся теж в родині Федоровичів. «Історія Руси-України» М. Грушевського була причиною, що родину призначено на вивіз. На інтервенцію добрих людей (Дмитра Дорошенка) родина затрималася на «постійні» в Києві і тут Рудольф продовжує своє навчання, яке започаткував у Львові. Ходить до Комерційної Школи на Святошині, де духовником був о. Василь Липківський, пізніший митрополит відродженій Української Православної Церкви. В 1917 р. молодий Рудольф переживає вибух революції в Росії та є свідком, як збирояться українські національні сили будувати свою державу. Він переживає до глибини душі першу і другу київську маніфестацію українства, а в другій маніфестації він вже є її учасником враз зі студентською молоддю. Він вступає тоді до Кадетської Школи, а звідтам вкоротці йде з добровольцями студентами загородити шлях походові російської армії Муравйова. Під командою полковників Гончаренка та Лущенка, бере участь в бою під Крутами, як розвідник. Живим видістается з цих українських Тернопілів і вже в 1918 р. являється в складі Запорожського Корпусу та під командою генерала Прісовського і підполковника Петра Болбочана переходить етапи боротьби від Києва, Запоріжжя, Криму аж до Чернігівщини. Під командою Болбочана бере участь в окупуванні міста Симферополя на Криму та переживає трагічний момент помилкового арештування його командира полк. Болбочана та усунення його від командування корпусом. До найбільш піднесених хвилин, які пережив Рудольф в цій епопеї, як це він пише у своїх споминах, належить 29 квітня 1918 року, коли то на його очах проголошено Українську Гетьмансько-Козацьку Державу під кермою генерала та гетьмана Павла Скоропадського. Бере Рудольф також чинну участь в повстанських загонах проти більшевиків в 1921-1922 роках. Він гордиться також тим, що його маті служила мед-сестрою в отамана Юрка Тютюнника і в місті Липовець на Київщині доглядала важко ранених повстанців.

Після програних Визвольних Змагань весною 1932 р. Рудольф прибув до Канади. Тут учащає ще до технічної школи та включається до резервових частин канадської армії, в яких активно служить від 1939 до 1956 року. Бере він участь в Другій світовій війні, а згодом відбуває також військову службу в Кореї. Після активної військової служби переходить до канадського корпусу Комішнерів.

Р. Федорович жонатий з *Ольгою* Пуцик (1949). Подружжя втішається чотирма синами та однією донькою: Данило Іван, Мирослав Богдан, Олександер Йосиф, Ева Павлина та Руді Мартін. Всі вони покінчили технічні школи. Рудольф Яків Федюк-Федорович завжди був активним в гетьманських організаціях, як «Січова Організація», Союз Гетьманів Державників, фінансово підтримує працю Інституту ім. Вячеслава Липинського, є членом Вільного Козацтва, Корпусу Комішнерів, Канадської Монархістичної Ліги, є платником національної вкладки до КУК, також фінансово підтримує працю Військово-Історичного музею, спомагає Українській Вільний Університет, Українських Воєнних Інвалідів, Шевченківську Фундацію, УВАН тощо. За свою працю у військовій і громадській службі був нагороджений численними медалями.

Василь Чурма

Василь Чурма з дружиною Євою в 1949 р.

Василь Чурма народився 22 лютого 1908 р. у селі Команча, Сяніцького повіту. Команча — це мальовнича гірська місцевість в Карпатах, недалеко словацької границі. По обох боках цієї границі живуть українці — лемки, які в 1918 р., в місяці листопаді, приєдналися до проголошення Української Держави. Ці події мали великий вплив на національний ріст довкілля та залишили на молодому юнакові Василеві відбиток на ціле його життя. Сліди цих переживань дали свій вияв в 1938 році, коли то будувалась Карпатська Україна. Молодь Лемківщини рушила підпільними шляхами допомагати молодій державі. Василь Чурма стоїть в центрі цих подій і допомагає багатьом перейти цей кордон та знайти зв'язки по другому боці. Польська окупаційна влада скоро зорієнтувалася в праці Василя і стала його переслідувати та наказала голоситись на поліції що другий день. Польські «стшельци» вибивали вікна та нищили господарство. Коли прийшла німецька окупація, Василь Чурма знову служив своїми добрими зв'язками та знанням терену, включно тоді, коли то великі маси українців залишали рідну землю перед приходом совєтських військ. З цими вихідцями пішов також В. Чурма на захід.

Життєвий шлях Василя надзвичайно цікавий та драматичний. На п'ятому році його життя вмирає мати, а батько відходить на війну, з якої повертається в 1920 році, щойно після заслання. В 1916 р. починає він школу. До 1929 р. працює в господарстві. Тяжка була господарка в мало-врожайних горах. Молодий юнак починає роздумувати, якби-то полегшити життя. Одна відповідь була на це: еміграція, або власне підприємство. За порадою кооперативного діяча Й. Пачовського позичає невеличку скількість грошей і починає торгівлю, яка полягала на тому, що ходив від хати до хати й оферував товарі. Того рода торгівля не подобалась адміністраційній польській владі й йому відмовлено дозволу. Селянин зі сусіднього села Чистогорби, Федір Кадиляк, пропонує амбітному Василеві свій льокаль в Чистогорбах. Після 3-х років торгівлею споживчих товарів Чурма пере-

ходить на торгівлю деревом в Команчі. Щоб поширити своє торгово-вельне знання, В. Чурма удається на торговельні курси до Львова, і там запізнається з провідними людьми української торгівлі та кооперації. Це скріплює його під оглядом національного «я» та фахового торговельного знання.

Рік 1938 став великим знаменним роком в житті Василя Чурми. В тому ж році він одружується з Евою Бойкою, яка саме тоді повернулась зі сезонових робіт у Франції. Вона стала доброю дорадницею та помічницею на ціле життя. Разом в 1944 р. залишають власний дім і підприємство та через Словаччину переїздять до Німеччини. Звідси емігрують в 1949 р. до Канади, де поселяються в Ляшін, Квебек. Василь вертається до свого улюблленого фаху і відкриває харчову крамницю у власному домі в Ляшін, і яку веде вже довгі роки. Василь і Ева цікавляться українським суспільним життям. Стають щедрими жертводавцями на розбудову української культури, української науки та релігійного життя. Вони є членами Фундації Тараса Шевченка, фундаторами-меценатами Енциклопедії Українознавства, постійними платниками Національного Фонду. Любуються творами українського образотворчого мистецтва, а іхня хата вдекорована мистецькими картинами визначних українських мистців. В своєму щорічному суспільному пожертвуванні приділяють завжди більшу частку українській науці, зокрема студіям української історії.

(Закінчення з 4-ї сторінки)

Реа сумуючи те все сказане, я у фіналі цього телеграфічного звітування за двадцять років клоню голову зі сердешним спасибі всім тим Меценатам, Добродіям і Жертводавцям, які допомагали нести видавничий тягар «Історичних Публікацій». Живучим і тим, які вже відійшли. Окрема дяка також всім тим, які будь-чим причинилися до видання цієї монументальної «Де Юрренен Кенедіенс: Ей Гісторі». Всі прізвища тих, які подали руку допомоги, але не у фінансовій формі, є вміщені на сторінці “Acknowledgement”. На цьому місці я ще раз тисну іхню правицю зі сердешним великим дякую. Окреме шире спасибі відвожу на адресу сенейорки українських організацій у Вінніпезі, а саме Читальні «Просвіти», яка відчислила 77 років своєї вельми корисної праці в нашій спільноті, а яка по всі часи нашого двадцятиріччя праці була завжди і добродієм, і меценатом, і фундатором. Всім низький уклін за ширу руку допомоги. В Предсідника нашої зустрічі прошу заздалегіль дозволу, щоб при передачі книги я мав привілей сказати ще кілька теплих слів на адресу тих, яким вручатимемо книгу.

МЕЦЕНАТ-ФУНДАТОР

Степан Янківський

Степан і Марія Янківські.

Степан Янківський народився 17.3.1912 р. в Стрию, Західна Україна. Прибув до Канади після Другої світової війни в дні 10 листопада 1946 р., і засяклив у Галіфаксі. Якийсь час працював він на фармі біля Вінніпегу, а згодом поселився у Вінніпезі та з часом став провадити маленьке торговельне м'ясарське підприємство. Своєю мозольною працею та знанням діла він розбудував це підприємство до імпозантних розмірів, в якому знайшли працю до цього часу сотні людей. Сьогодні він провадить два підприємства; гуртову та подрібну продаж м'ясних виробів («Централ Продуктс енд Фуд» та «М. енд С. Міт Маркет»).

Перед прибуттям до Канади С. Янківський пройшов довгий шлях тюрем і концтаборів ССРР та воєнну одісюо. З приходомsovets'kix vîs'kî v Zakhidnu Ukrâinu vîn bув арештований в 1939 р. Переїхавши в'язницю в Стрию, був засланий на схід України. Була це інша Україна, як її він леліяв у своєму серці. Відбувши 5 місяців тюрми у Луганську (тепер Ворошиловград), його забрали до Старобельська, щоб там «советська судейська тройка» приписала йому п'ять років концтаборів. Звідси відправлено його в Куйбишевські табори (Артьомськ), а згодом висильним етапом на північ до Печори та Воркути. Пройшов він ще в'язнем Туркестан і Узбекістан, щоб вкінці опинитися в порті Красноводськ над Каспійським морем. Був це 1941-42 р., і саме тоді, при помоці інтервенції аліянтів, стала оформлятися в Азії польська національна армія під кермою ген. Сікорського. Багато українських політичних в'язнів скористало з титулу свого колишнього польського громадянства. Скористав з цієї нагоди і Степан, відчуваючи потребу боротися проти гітлерівської Німеччини, яка вже в тому часі наносила страшний терор на українських землях. Будучи у Восьмій аліянтській армії, він стаціонував якийсь час в Тегерані та в Палестині, щоб згодом виїхати на фронт до Італії. Під Монте Кассіно він вславився в боях з німецькою армією, і за це 6-го травня 1944 р. отримав хрести заслуги.

Після закінчення війни С. Янківський проживав якийсь час в Італії, а опісля переїхав до Канади. В Канаді він стрінув свою майбутню дружину Марію, з дому Рудих, учительку по званні, з якою одружився 5 листопада 1949 року. Вдвійку вони розбудували торговельне підприємство, яке дало матеріальне забезпечення їм, численним працівникам та одночасно меценатську допомогу українській громаді. Засада Степана та Марії Янківських нескладна і проста, але заразом і багата. Працюємо, — кажуть вони, не для зисків. Працювати — це потреба життя. Матеріальні доходи людини мають дати забезпечення на старші літа. Однак надвишка з цього повинна служити громаді. Цю зasadу С. і М. Янківські не тільки визнають, але також дуже суміліно практикують. Зі своїх ощадностей вони віддали на суспільні цілі понад сто тисяч доларів. Стали вони передовими меценатами українців Канади.

*Передаймо нашу історію
молодим поколінням!*

*Історія — це учителька народу.
Історія — це дзеркало нації.*

ДОБРОДІЙ

Д-р Мирослав Небелюк

Мирослав Михайло Небелюк народився 30.9.1914 р. в Росільній, Надвірнянського повіту (Галичина), в багаточисельній родині робітника державної солеварні. Початкова освіта в Делятині, середня в українській гімназії в Станиславові (матура 1933 р.); 1933-1937 рр. — працівник «Українбанку», «Просвіти», «Рідної Школи» і спортивного Товариства «Прут» в Делятині. З 1937 року у Франції: член редакційної колегії «Українського Слова» в Парижі (1937-51), генеральний секретар Українського Народного Союзу у Франції (1938-48), організатор Пласти та редактор його журналу «Ватра» в Парижі (1938-39); журналіст і публіцист (псевда: Роман Немир і Нечипір Гава), автор публікацій: «Під чужими прaporами», «Анна Ярославна», «Генерал де Голь», — переклади з французької літератури (Доде, Шатобріян, Вольтер). В 1945-50 рр. студії ветеринарної медицини в Альфор, закінчені 1951 р. ступенем доктора Паризького університету.

В 1952 році переїхав до Монреалю в Канаді, а згодом до Саскатуну, де з 1957 року працює державним ветеринарним лікарем. Д-р Небелюк діяльний в українському суспільно-громадському та професійному житті: кількаразово голова Філії УНО в Саскатуні, редактор журналу «Інформативний листок ОУВЛ» (1964-67), голова ОУВЛ Канади (1971-75), голова курсів українознавства ім. Лесі Українки, член дирекції української кредитівки в Саскатуні та член домініяльної Контрольної Комісії УНО в Торонті.

Щедро жертвуючи на всі українські національні потреби, а зокрема є разом зі своєю покійною дружиною Надією тисячадоляровим фундатором Шевченківської Фундації у Вінніпезі, Осередку Української Культури та Освіти, Енциклопедії Українознавства тощо. На початку 80-тих років переселився на схід, біля Торонта.

Д-р Мирослав Небелюк є дійсним членом УВАН.

ДОБРОДІЙ

Михайло Байрак

Михайло Байрак, син Василя і Доміцелі з дому Боднарук Байраків, народився 20-го травня 1900 р. в селі Гадинківцях, повіт Гусятин, Західна Україна. Початкову школу і підготовчий курс до гімназії закінчив у своєму селі, а до п'ятикласової з правом присутності гімназії учашив у Копичинцях до початку Першої світової війни. В січні 1918 року був покликаний до австрійського війська, де по короткім вишколі був висланий у травні того ж року на італійський фронт. Там служив аж до розпаду Австро-Угорщини в листопаді 1918 року. Повернувшись до рідного села, 12 листопада зголосився до УГА в Чорткові. Закінчивши курс підстаршин-книговодів, був призначений десяtnиком до батареї 4/8, а з початком лютого 1919 р. виїхав з батареєю на фронт проти поляків коло Белза, повіт Сокаль. В УГА служив до 1920 року. Військовий ступінь — десяtnик.

Повернувшись до дому, не застав батька, який помер на тиф, інтернований поляками у львівській тюрмі Бригідки. Якийсь час допомагав матері господарювати, а потім був покликаний до польського війська, де відслужив 22 місяці. Дня 6-го жовтня 1926 року приїхав до Канади. В Едмонтоні поселився в лютому 1928 р., де проживає й досі. Був членом-засновником УСГ в 1928 році, а УНО в 1932 році; в обидвох організаціях займав різні чоловікі позиції. В 1931 році одружився з Пелагією з дому Блок, і того ж року став громадянином Канади. В 1940 році купив половину підприємства «Говм Міт Маркет», де пробув до 1969 року.

За його стараннями з'явилася 240-сторінкова праця п.н. «Українська Стрілецька Громада в Едмонтоні» (1978 р.). Історіо-хроніку Відділу УСГ в Едмонтоні почав писати давно, ще в 1976 р., а матеріали до неї почав збирати ще раніше. Вона — це завершення його трудолюбивого, відданого своєму народові життя, поклін пам'яті тих членів УСГ, що відійшли у Вічність, похвала тим, що ще живуть.

(Цю біографічну нотатку передруковуємо зі збірника «Українська Стрілецька Громада в Едмонтоні»).

Олекса Косіковський

О. Косіковський при улюбленаому писанкарстві.

До визначних меценатів історії та студій до історії українців Канади належить Олекса Косіковський з Віндзору. О. Косіковський народився 12 березня 1903 року в селі Нестаничах Радехівського повіту. В дні 16 березня 1927 р. прибув до Канади. Шляхи повели цього 24-літнього молодця впрост до його старших двох братів Василя і Романа, які працювали в автомобілевій індустрії у Віндзорі. Тут він в скорому часі включився в культурно-освітнє життя української спільноти. Найперше працював у хорі та в театральному гуртку при українській католицькій парафії, а згодом, в 1930 р., бачимо його в Українській Стрілецькій Громаді (УСГ). В 1935 р., як тільки стало творитись Українське Національне Об'єднання (УНО) у Віндзорі, Олекса враз з іншими членами УСГ стали основоположниками цієї організації.

Новостворені установи не мали домівки, і тому бачимо Олексу та інших при її будові вже в початках. В 1937 році створено будівельний комітет, де Олекса сповняв важливу секретарську функцію. Впродовж року збудовано гарні простірні приміщення, де сьогодні працюють такі організації, як УНО, УСГ, ОУК, МУНО, УНСоюз та Українська Кредитова Спілка. В праці організацій УНО і УНС Олекса має свою довгу історію, сповняючи різні провідні функції, а найбільше причинився до розбудови бібліотеки УНО, як її довголітній бібліотекар.

В 1972 р. з'явилися з-під його пера спомини п.н. «Село Маркіяна — мої Нестаничі», а в 1974 р. — «Мій Віндзорський літопис».

О. Косіковський став щедрим меценатом культурного життя української спільноти, а зокрема науки та історії українського буття в Канаді. Великим життєвим ударом для Олекси була смерть його дружини Марії з дому Мартиняк, в 1978 р., яка теж вписала своє ім'я в розбудову системи організацій УНО.

Дмитро Попадинець

Добродієм в появі англомовної історії українців Канади став Дмитро Попадинець. Він організував фонди до цієї справи та подав велику допомогу в підготовці матеріалів до «Біографічного словника до історії українців Канади» — наступного видання, яке підготовляє УВАН. Вся ця праця була проведена безкорисно та з глибоких ідеалістичних спонук.

Д. Попадинець народився 29 липня 1910 р. в Павелчі біля Станиславова (тепер Івано-Франківськ) в родині залізничника. Навчався в Павелчі, Станиславові, Львові та Українській Господарській Академії в Под'єбрах (кореспонденційно). Працював інструктором, організатором, книговодом, люстратором, ревізором в системі Ревізійного Союзу Українських Кооператив (Станиславів, Львів, Тернопіль). Свою громадську працю почав від пластової організації на Рідних Землях, Т-ва «Сокіл», «Відродження», «Просвіти». Брав участь у віднові Української Держави в 1941 році. До Канади прибув 28 липня 1948 року і поселився в Монреалі, де став членом суспільних організацій. Працював по своїй торговельній професії як книговод та постійно активний в організованій системі УНО, КУК, Пласт, УНСоюз, Об'єднання Українських Канадських Професіоналістів і Підприємців, Раді Українських Організацій за Патріярхат, Українській Національній Кредитовій Спілці та численних інших, займаючи в них різні відповідальні пости. В своїй праці завжди наголошував потребу організування належних фондів для української науки, потребу основних наукових видань, як Енциклопедія Україно-зnavства, енциклопедична історія тощо. Звідси теж його старання та опіка для Фундації Тараса Шевченка, Святої Софії, УВУ, УКУ.

Д. Попадинець — людина всесторонніх заінтересувань. Жона-тий з Марією Вівчар (1935). Троє їхніх дітей закінчили високі студії: Христина Марія — педагогію, Ігор Володимир — медичні науки, Орест Юрій — Королівську Мілітарну Академію. В 70-тих роках Попадинці переселились до Іслінгтону, Онтаріо.

Товариство Читальні «Просвіта» у Вінніпезі

Своїми початками — це найстарша українська культурно-освітня установа цього міста, яка безперебійно веде свою працю до наших часів. Формально її початки датуються з 1905 року, але вдійсності організаційно освітня праця почалася ще до того часу. Вона була пов'язана з так званою «малою церквою» та «великою церквою». Перша — це теперішня катедра свв. Володимира й Ольги, друга — це парафія св. Миколая. В початках одна й друга носили ту саму назву. Щойно в 1907 році наступив формальний поділ. Двох отців церкви св. Миколая: о. Матей Гура та о. Атаназій Филиппів видатно записались в початковій праці Читальні «Просвіта». Її члени-основники — це були молоді подружжя, сільські хлопці і дівчата, які з великим запалом бралися до праці на новому поселенні.

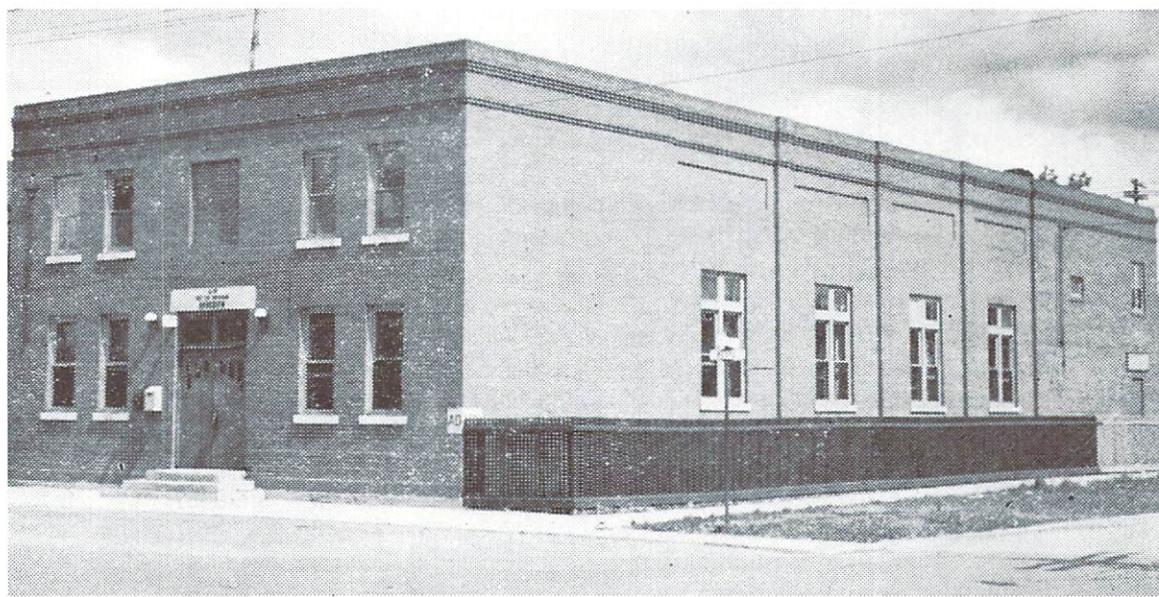
Довгі роки мандрувала Читальня з одного підвальну в другий, з одного комірного в друге. На 15 році своєї праці вона добилася свого власного приміщення при 653 Флора вулиці. Цим молоді й амбітні піонери не задоволялися, і взялися за будову більшого будинку. Це зреалізовано в 1921 р. (25 червня викопано підвал, 31 липня заложено угольний камінь, 10 жовтня відбулось відкриття). Дім цей ворожа рука знищила пожаром 8 травня 1982 року, подібно, як це зробили т. зв. «ретурники» з приміщенням Читальні в 1918 р. при Даферін і Пар вулицях. Ані перше, ані друге знищення не зломало ідеалістичного наставлення її членства. Цілковито наново відновлений будинок читальні був посвячений і врочище відкритий, при масовій участі членства і представників майже всіх українських організацій Вінніпегу в дні 14 листопада 1982 року.

Історія організаційної праці Читальні «Просвіта» — це частина історії українського Вінніпегу. Тут і церковні, і національні пов'язання. Тут культурна праця на полі сцени, як також на полі освіти та науки. Тут навчання рідної мови шкільної дітвори ведеться з великим успіхом по сьогодні. Тут також ведуться плянування загальноукраїнського характеру. Сила цієї організації в тому, що вона не замикала дверей всім тим, які працювали, або хотіли працювати для рідної спільноти. Десятки різних організацій та народних ансамблів користувалися (і далі користуються) приміщеннями Читальні «Просвіта», заки добилися власних домівок. Читальня була завжди всеукраїнською установою і не в'язалася з жодними партійними угрупуваннями, як також не влаштовувала скрінінгів своїх членів відносно їх політичного чи ідеологічного «вірую». Втішалася вона завжди ідейним проводом, який завдавав творчий тон в конструктивній праці. Цей здоровий конструктивізм виявився у великій допомозі українській культурі та науці, і не лише на терені Канади. Великі тисячі долярів призначала ця установа майже кожного року на того рода допомогу. З неї від років користали УВАН, «Історичні Публікації», а останньо Військово-Історичний Музей.

ЧЛЕНИ УПРАВИ ТОВАРИСТВА ЧИТАЛЬНІ «ПРОСВІТА» У ВІННІПЕЗІ (1981-82)

Сидять зліва: Михайло Чайковський, Григорій Білах, Адріян Шепертицький, Михайло Воробець, Василь Цап - голова, Ілля Онуфрійчук, Йосиф Дзюрдзієвич. Стоять зліва: Антон Борис, Стефан Каракаш, Олександер Сураський, Дмитро Мазур, Віталій Панаскевич, Федір Русин, Петро Михайлишин.

Дім Читальні «Просвіта» у Вінніпезі. Фото з 1958 року

Фундатори української історії в Канаді

В роках 1979 - 1982 на фонд «Історичних Публікацій»
наспілі ще такі пожертви:

- 450.00 дол.: Михайло Додяк (Гуцул Самоук, народний поет) Торонто.
- 400.00 дол.: д-р Михайло Марунчак, Вінніпег.
- 250.00 дол.: Стефа і Богдан Федчуки, Торонто.
- 200.00 дол.: Українська Кредитова Кооператива у Віндзорі, о. Мітрат Стефан Семчук, Вінніпег, Ярослав Москва, Тандер Бей, о. Мітрат Йосиф Пуляк, Вінніпег, Українсько-Канадський Архів і Музей Алберти, Едмонтон.
- 150.00 дол.: Українська Кредитова Спілка в Монреалі, Кредитова Кооператива Північного Вінніпегу, Олена Кобзей, Вінніпег.
- 125.00 дол.: Семен Корбан, Віндзор, Дмитро Прокоп, Едмонтон.
- 100.00 дол.: М. Деделюк, Вінніпег, Б. Форвин, Ванкувер, адв. С. Фроляк, Торонто, Читальня Просвіти в Порт Артур, Люба Й. Кут, Бирнабі, В. Пакуляк, ЗСА, І. Вахняк, Вінніпег, А. Малик, Оттава, П. Михайлишин, Тандер Бей, С. Петелицький, Ванкувер, д-р Р. Смик, ЗСА, Кредитова Кооператива «Союз», Торонто, адв. П. Саварин, Едмонтон, Кредитова Кооператива «Карпатія», Вінніпег, О. Петришин, Тандер Бей, М. Бук, Ту Гілс, мгр. І. Болехівський, Едмонтон, о. В. Підскальний, ЧСВВ, Вінніпег-Рим, С. Кузьма, Саскатун, Р. Калинок, Вінніпег, В. і А. Курилів, Судбури.
- 85.00 дол.: д-р М. Гладишевський, Калгари.
- 75.00 дол.: Н. Григорчук, Етелберт, д-р Д. і Г. Чарний, Вінніпег, Г. Пінютта, Форт Францес, мгр. П. Копачівський, Гамільтон, інж. М. Боровський, О. Лист, Віндзор, о. Мітрат П. Хомін, Торонто, О. П'ясецька, Оттава, д-р В. Пасіка, Торонто, Б. Дніпровий і Е. Чайка, Торонто, адв. І. Яремко, Торонто.
- 60.00 дол.: д-р Юрій Б. Бабій.
- 50.00 дол.: о. крилошанин Р. Набережний, Ошава, В. Кирилюк, Торонто, мгр. Л. Гуцуляк, Ванкувер, М. Негрич, Вінніпег, мгр. М. Залозецький, Вінніпег, В. Куций, Торонто, А. М. Баран, Саскатун, Р. Остащевський, Едмонтон, Українська Кредитова Спілка в Тандер Бей, І. Зенчишин, Ріджайна, Д. Попадинець, Торонто, о. М. Колодій, ЗСА, адв. Й. М. Лазаренко, І. В. Іванишин, Келовна, В. Макар, Торонто, М. Бручковський, Су Сент Марі, Г. Порохівник, Едмонтон, М. Долішна, Сент Кетерінс, І. Макогон, Віндзор, В. Дідюк, Торонто, д-р П. Кіт, Торонто, адв. І. Панчук, ЗСА, П. Микуляк, Торонто, Р. Герчак, Ванкувер, о. д-р П. Біланюк, Торонто, д-р М. Світуха, Оттава, М. Андрухів, Монреаль, о. диякон М. Голота, Норт Бетлфорд, суддя Б. Л. Корчинський, Ріджайна, М. Бзова, Грэнд Прері, М. Українець, Ветлок, д-р С. Гамула, Сарнія, Я. Ломага, Торонто, Я. Пришляк, Монреаль, О. Мостовий, Калгари, В. Сагаш, Ріджайна, д-р М. Боровик, Оттава, І. Гринчишин, Едмонтон, О. Лапка, Віндзор, М. Скобляк, Вінніпег, П. Данилюк, Вінніпег, Я. Сиваник, Саскатун, І. Новосад, Вінніпег, Т. Баран, Саскатун, о. крилошанин Ю. Ковальський, Бірлінгтон, І. Бойко, Гамільтон, В. Габрович, Гамільтон, інж. В. Мороз, Гамільтон, Б. Кульчицький, Гамільтон, І. Гайовський, Гамільтон, І. Шкільнік, Торонто, інж. С. і М. Тимяк, Гамільтон, Д. Дунько, Гамільтон, О. А. Пукіш, Торонто, д-р Е. Байдужа, Торонто, В. Ке-Плавушак, Торонто, д-р Д. Цілівник, Саскатун, І. Гайовська, Вінніпег, суддя Г. Момотюк, Сент Клер Біч, Л. Ковальчук, Ванкувер, С. Рогатинський, І. Козоріз, Я. Чубенко — всі з Вінніпегу.
- 35.00 дол.: В. Ситник, Торонто.
- 30.00 дол.: В. Берестянський, Вінніпег, мгр. П. Салига, Вінніпег, мгр. А. Гладилович, Монреаль.
- 25.00 дол.: Кредитова Кооператива «Будучність», Торонто, Ю. Гнатюк, Вінніпег, А. Господин, Вінніпег, М. Заяць, Ванкувер, Г. Пікетс, Ванкувер, О. Ільницька, Ванкувер, В. Васик, Ошава, С. Стечишин, Саскатун, Д. Зубаль, Судбури, Е. Тарновецький, Ванкувер, о. д-р П. Романишин, Вінніпег, д-р М. Бойко, ЗСА, Й. Лозинський, Данбірі, о. Т. Міненко, Вінніпег, д-р М. Голубіцький, Едмонтон, д-р Ю. Даревич, Торонто,

І. Гомонко, Сент Кетеринс, І. Зельська, Торонто, д-р Б. Казимира, Ріджайна, Н. Дмитрук, Едмонтон, Г. Мигаль, Тандер Бей, д-р В. Гирак, Едмонтон, В. Матвій, Вінніпег, д-р П. Глібович, Торонто, мгр. В. Верига, Торонто, Т. Грицик, ЗСА, Я. Винницька, Торонто, М. Горгота, Гвелф, о. крилошанин А. Пакош, Вінніпег, о. Мітрат Гаврилюк, Монреаль, о. Йосафат Ю. Шкварок, І. Винницька, Кіченер, Р. Логуш, Монреаль, Е. Прибитківська, Іслінгтон, інж. Ф. Онуфрійчук, Вінніпег, інж. Я. Соколик, С. Климкович, Едмонтон, Е. Логаза, Торонто, М. Гава, Торонто, М. Петрівський, Торонто, о. Р. Ганкевич, Гамільтон, С. Гурко, Торонто, К. Мигаль, Торонто, М. Дунець, Торонто, С. Бубнюк, Торонто, П. Гуменюк, Вінніпег, мгр. М. Татарнюк, Ванкувер, І. Горецький, Едмонтон, д-р Ю. Чубатий, Вінніпег, Т. Семенюк, Вінніпег.

■ 20.00 дол.: П. Наумчук, Торонто.

■ 15.00 дол.: С. Шпак, Гамільтон.

Всім Меценатам, Добродіям, Фундаторам-Жертводавцям
щира подяка. Маємо надію, що українська патріотична громада
в Канаді і в розсіянні матиме дальнє глибоке розуміння історії для
народу та прийде з належною допомогою так, як було досі. Спільно
будемо писати метрику українського минулого для сучасних та
майбутніх поколінь.

Вінніпег, 30.XII.1982.

Президія
Української Вільної Академії Наук
в Канаді.

